

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Των Αγίων Παθών του Κυρίου

1. Σήμερα και αύριο, από παλαιότατη παράδοση, η Εκκλησία δεν τελεί τα Μυστήρια εκτός από το Μυστήριο της Μετανοίας και του Ευχελαίου.
2. Σήμερα η θεία Κοινωνία χορηγείται μόνο κατά τη διάρκεια της Ακολουθίας των Αγίων Παθών του Κυρίου. Στους ασθενείς όμως, που δεν μπορούν να συμμετάσχουν σ' αυτή την τελετή, η θεία Κοινωνία μπορεί να μεταφερθεί οποιαδήποτε ώρα.
3. Η αγία Τράπεζα είναι τελειώς γυμνή χωρίς σταυρό, χωρίς κεριά, χωρίς κάλυμμα.

Στην Ακολουθία των Αγίων Παθών του Κυρίου

4. Κατά τις απογευματινές ώρες αυτής της ημέρας, γύρω στις τρεις, εκτός αν για ποιμαντικούς λόγους προτιμηθεί κάποια άλλη ώρα πιο αργά, γίνεται η ακολουθία των Αγίων Παθών του Κυρίου, η οποία αποτελείται από τρία μέρη: την Ακολουθία του θείου Λόγου, την προσκύνηση του Σταυρού και τη θεία Κοινωνία.
5. Ο ιερέας και ο διάκονος, αν υπάρχει, φορώντας κόκκινα άμφια, όπως στη θεία Λειτουργία, κατευθύνονται σιωπηλά προς την αγία Τράπεζα και, αφού αποδώσουν τον οφειλόμενο σεβασμό, πέφτουν πρηνείς ή, ανάλογα με την περίπτωση, γονατίζουν και προσεύχονται για λίγη ώρα σιωπηλά.
6. Έπειτα, ο ιερέας με τους βοηθούς πηγαίνει στην έδρα του, όπου, στραμμένος προς το λαό, ο οποίος στέκεται όρθιος, λέει, με εκτεταμένα τα χέρια, μία από τις ακόλουθες δεήσεις. Παραλείπεται το Ας προσευχηθούμε.

Συναπτή δέηση

Ενθυμήσου, Κύριε, τη μεγάλη ευσπλαχνία σου,
και με την αιώνια προστασία σου
αγίασε τους δούλους σου,
για τους οποίους ο Ιησούς Χριστός, ο Υιός σου,
με το Αίμα του, εγκαινίασε τα Πασχαλινά Μυστήρια

και ο οποίος ζει και βασιλεύει στους αιώνες των αιώνων.
-Αμήν.

ή την επόμενη:

Κύριε,
εσύ ο οποίος με τα Άγια Πάθη του Ιησού Χριστού,
του Υιού σου,
κατέλυσες το θάνατο που προξενούσε η παλαιά αμαρτία
και που κληρονομούσε όλο το ανθρώπινο γένος,
σε παρακαλούμε, κατάστησέ μας σύμμορφους
του Υιού σου,
ώστε, όπως από τη φύση μας φέρουμε
επάνω μας υποχρεωτικά
την εικόνα του γήινου ανθρώπου,
έτσι με τη χάρη της αγιοσύνης
να φέρουμε και την εικόνα του ουράνιου.
Διά του Ιησού Χριστού του Κυρίου μας,
ο οποίος ζει και βασιλεύει στους αιώνες των αιώνων.
- Αμήν.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Στην Ακολουθία του Λόγου

Πρώτο ανάγνωσμα

Εκείνος τραυματίστηκε εξαιτίας των ανομιών μας.

Ανάγνωσμα από το βιβλίο του προφήτη Ησαΐα (52,13 - 53,12)

Ιδού, ο δούλος μου θα πράξει συνετά. Θα εγκωμιαστεί και θα υψωθεί και θα είναι υπέροχος. Όμως, όπως πολλοί έμειναν εκστατικοί επάνω του, έτσι ήταν παραμορφωμένος, σαν να μην

ήταν ανθρώπινο το πρόσωπό του, και η όψη του σαν αυτή των υιών του ανθρώπου έτσι θα εκπλαγούν πολλά έθνη. Οι βασιλείς θα φράξουν το στόμα τους επάνω του, διότι είδαν εκείνο που δεν είχε διηγηθεί σ' αυτούς και ατένισαν κείνο που δεν είχαν ακούσει.

Ποιος πίστεψε στο κήρυγμά μας; Και ο βραχίονας του Κυρίου σε ποιον αποκαλύφθηκε; Και ανέβηκε σαν βλαστός ενώπιόν του, και σαν ρίζα από γη διψασμένη. Δεν είχε μορφή, ούτε ωραιότητα, ώστε να τον κοιτάξουμε, και δεν είχε εμφάνιση ώστε να τον επιθυμούμε.

Ήταν περιφρονημένος και έσχατος των ανδρών, άνδρας του πόνου και μαθημένος στην ασθένεια και σχεδόν κρύβαμε το πρόσωπο ενώπιόν του. Ήταν καταφρονημένος, ώστε δεν τον υπολογίζαμε.

Αυτός πραγματικά σήκωσε επάνω του τις ασθένειές μας, και τους πόνους μας εκείνος βάσταξε. Και εμείς τον θεωρήσαμε πληγωμένο, χτυπημένο από το Θεό και ταπεινωμένο.

Εκείνος όμως τραυματίστηκε εξαιτίας των ανομιών μας, συντρίφτηκε εξαιτίας των αδικιών μας. Η τιμωρία που έφερε την ειρήνη μας ήταν επάνω του χάρη στις πληγές του εμείς θεραπευθήκαμε.

Όλοι εμείς πλανηθήκαμε σαν πρόβατα, ο καθένας μας ακολούθησε το δικό του δρόμο. Και ο Κύριος έθεσε επάνω του την ανομία όλων μας.

Ταλαιπωρήθηκε και υπέμεινε και δεν άνοιξε το στόμα του, σαν αμνός που οδηγείται στη σφαγή, και σαν πρόβατο άφωνο μπροστά σ' αυτούς που το κουρεύουν, και δεν άνοιξε το στόμα του.

Με καταναγκασμό και άδικη κρίση τον ξέγραψαν. Για τη γενεά του όμως ποιος θα φροντίσει; Διότι αποκόπηκε από τη γη των ζώντων. Τραυματίστηκε ως το θάνατο για την παράβαση του λαού του.

Τον τάφο του έθεσαν με τους ανόμους, το μνήμα του με τους πλουσίους, διότι ανομία δεν διέπραξε ούτε βρέθηκε δόλος στο στόμα του.

Και ο Κύριος θέλησε να τον συντρίψει με την ασθένεια. Αν

προσφέρει την ψυχή του ως εξιλέωση, θα δει απογόνους μακρόβιους, και το θέλημα του Κυρίου θα ευοδωθεί χάρη σ'αυτόν.

Εξαιτίας του μόχθου της ψυχής του θα δει το φως, θα χορτάσει από τη σύνεσή του.

Ο δίκαιος δούλος μου θα δικαιώσει πολλούς και αυτός θα φέρει τις ανομίες τους. Γι' αυτό, θα του δώσω μερίδα μαζί με τους μεγάλους, και με τους ισχυρούς θα μοιραστεί τα λάφυρα, επειδή παρέδωσε την ψυχή του στο θάνατο και θεωρήθηκε μεταξύ των ασεβών. Και βάσταξε εκείνος την αμαρτία πολλών και ικετεύει για τους παραβάτες.

Λόγος του Κυρίου.

Αντιφωνικός ψαλμός

Αντ. - Πατέρα, στα χέρια σου παραδίδω το πνεύμα μου.

Ψαλμός 31 (30) (2 και 6.12-13.15-16.17 και 25)

Σ' εσένα, Κύριε, ήλπισα, ας μην ντροπιαστώ ποτέ μου,*
 χάρη στη δικαιοσύνη σου, ελευθέρωσέ με.
 Στα χέρια σου παραδίδω το πνεύμα μου,*
 με λύτρωσες, Κύριε, Θεέ της αλήθειας. **Αντ.**

Όλων των εχθρών μου έγινα περίγελος,+
 και στους γείτονές μου σφόδρα, και φόβος στους γνωστούς μου,*
 όσοι με θωρούσαν έξω, έφευγαν μακριά μου.
 Από την καρδιά όλων σαν νεκρός λησμονήθηκα,*
 κατάντησα σαν σκεύος ξεχασμένο. **Αντ.**

Εγώ, όμως, σ' εσένα ήλπισα, Κύριε,+
 Είπα: "Εσύ είσαι ο Θεός μου,*

στα χέρια σου είναι το μέλλον μου".
 Ελευθέρωσέ με από το χέρι των εκθρών μου, *
 και όσων με καταδιώκουν. **Αντ.**

Λάμψε το πρόσωπό σου επάνω στο δούλο σου, *
 σώσε με χάρη στο έλεός σου.
 Ανδρωθείτε, και θα κραταιωθεί η καρδιά σας, *
 όλοι εσείς που ελπίζετε στον Κύριο. **Αντ.**

Δεύτερο ανάγνωσμα

*Έμαθε την υπακοή
 και έγινε αίτιος αιώνιας σωτηρίας για όσους τον υπακούν.*

Ανάγνωσμα από την επιστολή προς τους Εβραίους (4,14-16.5,7-9)

Έχοντας, αδελφοί, μέγα αρχιερέα εκείνον ο οποίος έχει διέλθει τους ουρανούς, τον Ιησού, τον Υιό του Θεού, ας κρατήσουμε την ομολογία. Διότι δεν έχουμε αρχιερέα κάποιον που δεν μπορεί να δείξει συμπόνια για τις αδυναμίες μας, αλλά έχουμε κάποιον ο οποίος πειράχτηκε όμοια με μας σε όλα, αλλά χωρίς αμαρτία. Ας προσερχόμαστε λοιπόν με παρηρησία στο θρόνο της χάρης, για να λάβουμε έλεος και χάρη και κατάλληλη βοήθεια.

Ο Ιησούς, κατά τις ημέρες που έζησε με τη σάρκα του, ανέπεμψε δεήσεις και ικεσίες με δυνατή κραυγή και με δάκρυα προς εκείνον ο οποίος μπορούσε να τον σώσει από το θάνατο. Και εισακούστηκε λόγω της ευσέβειάς του, και, παρόλο που ήταν Υιός, έμαθε την υπακοή από όσα έπαθε. Έτσι έφθασε στην τελειότητα και έγινε αίτιος αιώνιας σωτηρίας για όσους τον υπακούν.

Λόγος του Κυρίου.

Προκείμενο Ευαγγελίου

Φίλιπ 2,8-9

Ο Ιησούς Χριστός έγινε υπάκουος μέχρι θανάτου,
και μάλιστα θανάτου σταυρικού.
Γι' αυτό και ο Θεός τον υπερύψωσε,
και του χάρισε ένα όνομα
το οποίο είναι επάνω από κάθε άλλο όνομα.

9. Έπειτα διαβάζεται η ιστορία των Αγίων Παθών του Κυρίου, από το Ευαγγέλιο κατά Ιωάννη (18, 1 - 19, 42) όπως την προηγούμενη Κυριακή.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ

✠ Πάθος του Κυρίου μας Ιησού Χριστού κατά Ιωάννη (18,1-19,42)

(+ = Χριστός, A = Αναγνώστης, Λ = Λαός)

- A** - Τον καιρό εκείνο, ο Ιησούς, βγήκε μαζί με τους μαθητές του πέρα από το χείμαρρο του Κεδρών, όπου υπήρχε ένας κήπος. Σ' αυτόν μπήκε ο Ιησούς και οι μαθητές του. Γνώριζε αυτόν τον τόπο και ο Ιούδας που θα τον παρέδινε, επειδή συχνά πήγαινε εκεί ο Ιησούς με τους μαθητές του. Ο Ιούδας, λοιπόν, πήρε τη στρατιωτική φρουρά και υπηρέτες από τους αρχιερείς και τους φαρισαίους και πήγε εκεί με φανάρια, λαμπάδες και όπλα. Αλλά ο Ιησούς, γνωρίζοντας όλα όσα θα του συνέβαιναν, βγήκε και τους λέει:
- +** - «Ποιον ζητάτε;
- A** - Του αποκρίθηκαν;
- Λ** - «Τον Ιησού το Ναζωραίο».
- A** - Τους λέει ο Ιησούς:
- +** - «Εγώ Είμαι!».
- A** - Στεκόταν εκεί μαζί τους και ο Ιούδας που τον παρέδινε. Μόλις τους είπε «Εγώ Είμαι», πήγαν προς τα πίσω και έπεσαν κατά γης. Τότε τους ρώτησε πάλι:
- +** - «Ποιον ζητάτε;»

- A-** Και εκείνοι είπαν:
- Λ-** «Τον Ιησού το Ναζωραίο».
- A-** Αποκρίθηκε ο Ιησούς:
- + -** «Σας είπα ότι είμαι εγώ! Αν ζητάτε εμένα, αφήστε αυτούς να φύγουν».
- A-** Για να εκπληρωθεί ο λόγος που είπε: «Από όσους μου έδωσες, δεν απώλεσα ούτε ένα από αυτούς». Τότε ο Σίμων Πέτρος, έχοντας ένα μαχαίρι, το τράβηξε και χτύπησε το δούλο του αρχιερέα και του έκοψε το δεξί αυτί. Και ο δούλος λεγόταν Μάλχος. Είπε τότε ο Ιησούς στον Πέτρο:
- + -** «Βάλε τη μάχαιρα στη θήκη. Το ποτήρι που μου έδωσε ο Πατέρας, να μην το πιω;».
- A-** Τότε η φρουρά, και ο χιλιάρχος και οι υπηρέτες των Ιουδαίων συνέλαβαν τον Ιησού και τον έδεσαν. Και στην αρχή τον οδήγησαν στον Άννα, ο οποίος ήταν πεθερός του Καϊάφα, ο οποίος ήταν ο αρχιερέας για εκείνο το έτος. Ο Καϊάφας ήταν εκείνος που συμβούλεψε τους Ιουδαίους: «Συμφέρει να πεθάνει ένας άνθρωπος για χάρη του λαού». Ο Σίμων Πέτρος και ένας άλλος μαθητής ακολουθούσαν τον Ιησού. Ο μαθητής εκείνος ήταν γνωστός στον αρχιερέα και έτσι εισήλθε με τον Ιησού στην αυλή του αρχιερέα, ενώ ο Πέτρος στεκόταν έξω, κοντά στη θύρα. Βγήκε τότε ο άλλος μαθητής, εκείνος που ήταν γνωστός του αρχιερέα, και μίλησε στη θυρωρό και έβαλε μέσα και τον Πέτρο. Λέει τότε στον Πέτρο η δούλη, η θυρωρός:
- Λ-** «Μήπως είσαι και εσύ από τους μαθητές αυτού του ανθρώπου;»
- A-** Λέει εκείνος:
- Λ-** «Δεν είμαι».
- A-** Στέκονταν και οι δούλοι και οι υπηρέτες, έχοντας ανάψει φωτιά, επειδή έκανε κρύο, και ζεσταίνονταν. Μαζί τους ήταν και ο Πέτρος στεκόταν και ζεσταινόταν. Τότε ο αρχιερέας ρώτησε τον Ιησού για τους μαθητές του

και τη διδασκαλία του. Του αποκρίθηκε ο Ιησούς:

- +** - «Εγώ μίλησα φανερά στον κόσμο. Εγώ δίδαξα πάντοτε στη συναγωγή και στο ναό, όπου συγκεντρώνονται όλοι οι Ιουδαίοι, και τίποτα δεν είπα στα κρυφά. Γιατί με ρωτάς; Ρώτησε αυτούς που άκουσαν τι τους είπα. Αυτοί γνωρίζουν καλά όσα εγώ είπα».
- A-** Όταν είπε αυτά ο Ιησούς, ένας από τους υπηρέτες που στεκόταν κοντά, έδωσε ένα ράπισμα στον Ιησού, λέγοντας:
- Λ-** «Έτσι απαντάς στον αρχιερέα;»
- A-** Του απάντησε ο Ιησούς:
- +** - «Αν κακώς μίλησα, δείξε μου πού είναι το κακό. Αλλά αν μίλησα καλώς, γιατί με δέρνεις;»
- A-** Τότε ο Άννας έστειλε τον Ιησού δεμένο στον Καϊάφα τον αρχιερέα.
Ο δε ο Σίμων Πέτρος στεκόταν και ζεσταινόταν. Του είπαν τότε:
- Λ-** «Μήπως και εσύ είσαι από τους μαθητές του;»
- A-** Εκείνος αρνήθηκε και είπε:
- Λ-** «Δεν είμαι».
- A-** Λέει τότε ένας από τους δούλους του αρχιερέα, που ήταν συγγενής εκείνου που ο Πέτρος του έκοψε το αυτί:
- Λ-** «Δεν σε είδα εγώ στον κήπο μαζί του;»
- A-** Και πάλι, ο Πέτρος αρνήθηκε και αμέσως λάλησε ο πετεινός.
Οδηγούν τότε τον Ιησού από τον Καϊάφα στο πραιτόριο. Ήταν πρωί. Και οι Ιουδαίοι δεν μπήκαν στο πραιτόριο, για να μη μολυνθούν, και να μπορέσουν να φάνε το Πάσχα. Βγήκε έξω τότε ο Πιλάτος προς αυτούς και είπε:
- Λ-** «Ποια κατηγορία φέρνετε εναντίον αυτού του ανθρώπου;»
- A-** Αποκρίθηκαν και του είπαν:
- Λ-** «Αν αυτός δεν ήταν κακοποιός, δεν θα τον παραδίναμε σε σένα».
- A-** Τους είπε τότε ο Πιλάτος:

- Λ-** «Παραλάβετε τον εσείς και δικάστε τον σύμφωνα με το νόμο σας».
- A-** Του είπαν οι Ιουδαίοι:
- Λ-** «Σε μας δεν επιτρέπεται να θανατώσουμε κανένα».
- A-** Για να εκπληρωθεί ο λόγος που είχε πει ο Ιησούς, φανερώνοντας με ποιο θάνατο έμελλε να πεθάνει. Ο Πιλάτος, τότε, εισήλθε πάλι στο πραιτώριο και φώναξε τον Ιησού και του είπε:
- Λ-** «Εσύ είσαι ο βασιλιάς των Ιουδαίων;»
- A-** Αποκρίθηκε ο Ιησούς:
- +** «Αφ' εαυτού σου το λες αυτό ή άλλοι σου το είπαν για μένα;»
- A-** Αποκρίθηκε ο Πιλάτος:
- Λ-** «Μήπως εγώ είμαι Ιουδαίος; Το έθνος το δικό σου και οι αρχιερείς σε παρέδωσαν σε μένα. Τι έκανες;»
- A-** Αποκρίθηκε ο Ιησούς:
- +** «Η βασιλεία η δική μου δεν είναι από αυτό τον κόσμο. Αν η βασιλεία μου ήταν από αυτό τον κόσμο, οι υπηρέτες μου θα αγωνίζονταν για να μην παραδοθώ στους Ιουδαίους. Τώρα όμως, η βασιλεία η δική μου δεν είναι από εδώ».
- A-** Του λέει τότε ο Πιλάτος:
- Λ-** «Δηλαδή εσύ είσαι βασιλιάς;»
- A-** Αποκρίθηκε ο Ιησούς:
- +** «Εσύ το είπες ότι εγώ είμαι βασιλιάς. Εγώ γι' αυτό γεννήθηκα και γι' αυτό ήλθα στον κόσμο, για να δώσω μαρτυρία για την αλήθεια. Και όποιος είναι από την αλήθεια, ακούει τη φωνή μου».
- A-** Του λέει ο Πιλάτος:
- Λ-** «Και τι είναι αλήθεια;»
- A-** Και μόλις είπε αυτό, βγήκε και πάλι έξω προς τους Ιουδαίους και τους λέει:
- Λ-** «Εγώ δεν βρίσκω καμιά ενοχή σ' αυτόν. Υπάρχει συνήθεια σε σας, να σας αφήνω ελεύθερο κάποιον κατά το Πάσχα.

Θέλετε, λοιπόν, να σας αφήσω ελεύθερο το βασιλιά των Ιουδαίων;»

A- Αυτοί όμως άρχισαν πάλι να φωνάζουν και να λένε:

A- «Όχι αυτόν, αλλά το Βαραββά».

A- Ο δε Βαραββάς ήταν ληστής.

Τότε ο Πιλάτος πήρε τον Ιησού και τον μαστίγωσε. Και οι στρατιώτες έπλεξαν στεφάνι από αγκάθια και το έβαλαν επάνω στην κεφαλή του, τον έντυσαν με πορφυρό μανδύα και τον πλησίαζαν και του έλεγαν:

A- «Χαίρε, βασιλιά των Ιουδαίων!».

A- Και του έδιναν ραπίσματα. Και πάλι βγήκε έξω ο Πιλάτος και τους είπε:

A- «Κοιτάξτε, σας τον φέρνω έξω, για να γνωρίζετε ότι δεν του βρίσκω καμία ενοχή».

A- Βγήκε ο Ιησούς έξω, φορώντας το ακάνθινο στεφάνι και τον πορφυρό μανδύα. Και ο Πιλάτος τους είπε:

A- «Ιδού ο άνθρωπος!»

A- Τότε, όταν τον είδαν οι αρχιερείς και οι υπηρέτες, άρχισαν να φωνάζουν και να λένε:

A- «Σταύρωσέ τον, σταύρωσέ τον!»

A- Τους λέει ο Πιλάτος:

A- «Παραλάβετε τον εσείς και σταυρώστε τον. Εγώ δεν βρίσκω σ' αυτόν ενοχή».

A- Του αποκρίθηκαν οι Ιουδαίοι:

A- «Εμείς έχουμε νόμο και σύμφωνα με το νόμο πρέπει να πεθάνει, διότι έκανε τον εαυτό του Υιό Θεού».

A- Όταν ο Πιλάτος άκουσε αυτό το λόγο, μάλλον φοβήθηκε. Μπήκε πάλι στο πραιτόριο και λέει στον Ιησού:

A- «Από πού είσαι;»

A- Ο δε Ιησούς δεν του έδωσε απάντηση. Του λέει τότε ο Πιλάτος:

A- «Σε μένα δεν μιλάς; Δεν ξέρεις ότι έχω εξουσία να σε αφήσω ελεύθερο και εξουσία έχω να σε σταυρώσω;»

- A** - Του αποκρίθηκε ο Ιησούς:
+ - «Δεν θα είχες καμιά εξουσία επάνω μου, αν δεν σου είχε δοθεί άνωθεν. Γι' αυτό, εκείνος που με παρέδωσε σε σένα έχει μεγαλύτερη αμαρτία».

Η καταδίκη του Ιησού

- A** - Από τότε ο Πιλάτος ζητούσε να τον αφήσει ελεύθερο. Αλλά οι Ιουδαίοι φώναζαν και έλεγαν:
A - «Αν τον αφήσεις ελεύθερο, δεν είσαι φίλος του Καίσαρα. Όποιος κάνει τον εαυτό του βασιλιά, γίνεται εχθρός του Καίσαρα».
A - Τότε ο Πιλάτος, όταν άκουσε αυτά τα λόγια, έφερε έξω τον Ιησού και κάθισε στο βήμα, στον τόπο που λέγεται Λιθόστρωτο – στα εβραϊκά «Γαββαθά». Ήταν δε η Παρασκευή του Πάσχα, περίπου έκτη ώρα. Και λέει στους Ιουδαίους:
A - «Ιδού ο βασιλιάς σας!»
A - Αλλά εκείνοι κραύγασαν:
A - «Άρον, άρον, σταύρωσέ τον!».
A - Τους λέει ο Πιλάτος:
A - «Τον βασιλιά σας να σταυρώσω;»
A - Αποκρίθηκαν οι αρχιερείς:
A - «Δεν έχουμε βασιλιά, παρά τον Καίσαρα».
A - Τότε, λοιπόν, τον παρέδωσε σ' αυτούς για να σταυρωθεί. Εκείνοι πήραν τον Ιησού, και αυτός, βαστάζοντας το σταυρό του, βγήκε στον τόπο του Κρανίου, που λέγεται στα εβραϊκά «Γολγοθάς». Εκεί τον σταύρωσαν και μαζί του σταύρωσαν άλλους δύο, τον ένα δεξιά και τον άλλο αριστερά, και στη μέση τον Ιησού. Ο Πιλάτος έγραψε και επιγραφή και την τοποθέτησε επάνω στο σταυρό. Και ήταν γραμμένο: «Ιησούς ο Ναζωραίος ο βασιλιάς των Ιουδαίων». Πολλοί από τους Ιουδαίους διάβασαν αυτή την επιγραφή, διότι ο τόπος όπου

σταυρώθηκε ο Ιησούς ήταν κοντά στην πόλη. Και η επιγραφή ήταν γραμμένη στα εβραϊκά, στα ρωμαϊκά και στα ελληνικά. Έλεγαν τότε στον Πιλάτο οι αρχιερείς των Ιουδαίων:

- Λ-** «Μη γράφεις “ο βασιλιάς των Ιουδαίων”, αλλά ότι “Εκείνος είπε: Είμαι ο βασιλιάς των Ιουδαίων”».
- A-** Αποκρίθηκε ο Πιλάτος:
- Λ-** «Ό,τι έγραψα, έγραψα».

Το μοίρασμα των ιματίων

- A-** Οι δε στρατιώτες όταν σταύρωσαν τον Ιησού, πήραν τα ενδύματά του και τα μοίρασαν σε τέσσερα μερίδια, ένα για κάθε στρατιώτη. Πήραν και το χιτώνα, που ήταν άραφος, όλος υφαντός από επάνω μέχρι κάτω. Και είπαν οι στρατιώτες μεταξύ τους:
- Λ-** «Ας μην τον σκίσουμε, αλλά ας ρίξουμε κλήρο για να δούμε ποιος θα τον πάρει».
- A-** Για να εκπληρωθεί η Γραφή που λέει: «Διαμοιράστηκαν τα ενδύματά μου μεταξύ τους, και για τον ιματισμό μου έριξαν κλήρο». Αυτά έκαναν οι στρατιώτες.

Ο Ιησούς και η μητέρα του

Στέκονταν, κοντά στο σταυρό του Ιησού η μητέρα του και η αδελφή της μητέρας του, η Μαρία, η γυναίκα του Κλωπά, και η Μαρία η Μαγδαληνή. Ο Ιησούς, λοιπόν, όταν είδε τη μητέρα του και το μαθητή που αγαπούσε να στέκεται δίπλα της, λέει στη μητέρα του:

- +** - «Γυναίκα, ιδού ο υιός σου».
- A-** Μετά λέει στο μαθητή:
- +** - «Ιδού η μητέρα σου».
- A-** Και από εκείνη την ώρα, ο μαθητής την πήρε στην οικία του.

Ο θάνατος του Ιησού

Μετά από αυτό, γνωρίζοντας ο Ιησούς ότι όλα πια είχαν ολοκληρωθεί, για να εκπληρωθεί η Γραφή, είπε:

+ - «Διψώ».

A - Βρισκόταν εκεί ένα δοχείο γεμάτο με ξύδι. Έβαλαν τότε ένα σφουγγάρι γεμάτο ξύδι και, αφού το περιτύλιξαν σε ύσσωπο, το έφεραν στο στόμα του. Όταν ο Ιησούς έλαβε το ξύδι, είπε:

+ - «Τετέλεσται!».

A - Και αφού έγειρε την κεφαλή, παρέδωσε το πνεύμα.

Όλοι γονατίζουν

A - Τότε οι Ιουδαίοι, επειδή ήταν Παρασκευή, για να μη μείνουν τα σώματα επάνω στο σταυρό κατά το Σάββατο, ήταν μεγάλη εορτή η ημέρα εκείνου του Σαββάτου, παρακάλεσαν τον Πιλάτο να τους σπάσουν τα σκέλη και να τους πάρουν από εκεί. Πήγαν, τότε, οι στρατιώτες και έσπασαν τα σκέλη του πρώτου και του άλλου που είχε σταυρωθεί μαζί του. Όταν όμως έφθασαν στον Ιησού, αφού είδαν ότι ήταν ήδη νεκρός, δεν του έσπασαν τα σκέλη, αλλά ένας από τους στρατιώτες με τη λόγχη του, άνοιξε την πλευρά του, και αμέσως έτρεξε αίμα και νερό. Και αυτός που το είδε έδωσε μαρτυρία, και η μαρτυρία του είναι αληθινή. Και αυτός ξέρει ότι λέει την αλήθεια, ώστε να πιστέψετε και εσείς. Επειδή αυτά έγιναν ώστε να εκπληρωθεί ο λόγος της Γραφής: «Κανένα από τα οστά του δεν θα συντριβεί». Και ένας άλλος λόγος της Γραφής λέει: «Θα στενίσουν εκείνον που διαπέρασαν με λόγχη».

Η ταφή

Μετά όλα αυτά, ο Ιωσήφ ο από την Αριμαθαία, που ήταν

μαθητής του Ιησού, αλλά κρυφός επειδή φοβόταν τους Ιουδαίους, παρακάλεσε τον Πιλάτο να πάρει το σώμα του Ιησού. Και ο Πιλάτος το επέτρεψε. Πήγε τότε και πήρε το σώμα του. Πήγε και ο Νικόδημος, αυτός που είχε πάει την πρώτη φορά στον Ιησού κατά τη νύχτα, έχοντας μαζί του μίγμα από σμύρνα και αλόη, περίπου εκατό λίτρα. Πήραν τότε το σώμα του Ιησού και το έδεσαν με επιδέσμους μαζί με τα αρώματα, όπως οι Ιουδαίοι έχουν συνήθεια να ενταφιάζουν. Στον τόπο όπου σταυρώθηκε ο Ιησούς υπήρχε ένας κήπος και μέσα στον κήπο υπήρχε ένα καινούριο μνήμα, στο οποίο ποτέ κανένας δεν είχε ενταφιαστεί. Εκεί λοιπόν, λόγω της Παρασκευής των Ιουδαίων και επειδή το μνήμα ήταν κοντά, έθεσαν τον Ιησού.

Λόγος του Κυρίου

10. Μετά την ανάγνωση των Αγίων Παθών του Κυρίου, ακολουθεί σύντομη ομιλία του ιερέα, στο τέλος της οποίας μπορεί να καλέσει τους πιστούς σε σιωπηλή προσευχή για μερικές στιγμές.

ΕΚΤΕΝΗΣ ΔΕΗΣΗ

11. Η Ακολουθία του θείου Λόγου ολοκληρώνεται με την Εκτενή Δέηση, που γίνεται κατά τον εξής τρόπο: ο διάκονος, αν υπάρχει, ή αν δεν υπάρχει, ένας βοηθός λαϊκός, όρθιος στον άμβωνα προσκαλεί στην προσευχή αναγγέλλοντας το σκοπό της. Ύστερα όλοι προσεύχονται μερικές στιγμές σιωπηλά, και μετά ο ιερέας, όρθιος στην έδρα του ή εμπρός από την αγία Τράπεζα, με τα χέρια ανοικτά, λέει τη δέηση.

Οι πιστοί, όσο διαρκεί η Εκτενή Δέηση, μπορούν να είναι όρθιοι ή γονατιστοί.

12. Πριν από τη δέηση του ιερέα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν, σύμφωνα με την παράδοση, προσκλήσεις του διακόνου: **Ας γονατίσουμε - Σηκωθείτε**, ενώ όλοι γονατίζουν και προσεύχονται σιωπηλά.

Η Σύνοδος της Ιεραρχίας μπορεί να προβλέψει άλλες προσκλήσεις ως εισαγωγή στη δέηση του ιερέα.

13. Αν υπάρχει σοβαρή δημόσια ανάγκη, ο επιχώριος Επίσκοπος μπορεί να επιτρέψει ή να ορίσει την προσθήκη και άλλης ιδιαίτερης δέησης.

A. Για την αγία Εκκλησία

Η δέηση λέγεται σε τόνο απλό είτε, αν χρησιμοποιούνται οι προσκλήσεις **Ας γονατίσουμε** - **Σπκωθείτε**, σε τόνο επίσημο.

Ας προσευχηθούμε, αδελφοί αγαπητοί,
για την αγία του Θεού Εκκλησία.
Ο Θεός και Κύριός μας να της χορηγεί ειρήνη,
να την διατηρεί ενωμένη,
να την προστατεύει σε όλη την οικουμένη,
και σ' εμάς να χορηγεί ζωή ειρηνική και ήρεμη
για να δοξάζουμε τον Θεό Πατέρα, τον παντοκράτορα.

Όλοι προσεύχονται σιωπηλά. Έπειτα ο ιερέας λέει:

Παντοδύναμε και αιώνιε Θεέ,
ο οποίος, εν Χριστώ,
αποκάλυψες σε όλους τους λαούς τη δόξα σου,
φύλαγε τα έργα της ευσπλαχνίας σου,
ώστε η Εκκλησία σου, διασκορπισμένη σε όλη την οικουμένη,
με ακλόνητη πίστη να ομολογεί το όνομά σου.
Διά του Ιησού Χριστού του Κυρίου μας,
ο οποίος ζει και βασιλεύει στους αιώνες των αιώνων.
- Αμήν.

B. Για τον Πάπα

Ας προσευχηθούμε και για τον μακαριότατο Πάπα ...[όνομα].
τον οποίον ο Κύριος ο Θεός μας
εξέλεξε στην τάξη των Επισκόπων,
ώστε να του χαρίζει υγεία και ασφάλεια
μέσα στην αγία Εκκλησία,
για να καθοδηγεί το λαό του Θεού τον άγιο.

Όλοι προσεύχονται σιωπηλά. Έπειτα ο ιερέας λέει:

Παντοδύναμε και αιώνιε Θεέ,
 ο οποίος ρυθμίζεις με σοφία τα πάντα,
 εισάκουσε με ευμένεια τις ικεσίες μας,
 φύλαγε στοργικά εκείνον που μας έδωσες ως ποιμένα,
 ώστε ο χριστιανικός λαός,
 τον οποίο εσύ, ο δημιουργός, κυβερνάς,
 με την καθοδήγησή του
 να προοδεύει όλο και περισσότερο στην πίστη.
 Διά του Ιησού Χριστού του Κυρίου μας,
 ο οποίος ζει και βασιλεύει στους αιώνες των αιώνων.
 - Αμήν.

Γ. Για όλο τον κλήρο και τον πιστό λαό

Για το όνομα του Επισκόπου που πρέπει να αναφερθεί εδώ και για τον τύπο που πρέπει να χρησιμοποιηθεί ηβ. γενικές οδηγίες του Ρωμαϊκού Λειτουργικού, αρ. 109.

Ας προσευχηθούμε και για τον Επίσκοπό μας ...[όνομα],
 για τους Επισκόπους, τους ιερείς,
 τους διακόνους της Εκκλησίας,
 και για όλο τον πιστό λαό της.

Όλοι προσεύχονται σιωπηλά. Έπειτα ο ιερέας λέει:

Παντοδύναμε και αιώνιε Θεέ,
 ο οποίος αγιάζεις και καθοδηγείς με το Πνεύμα σου
 όλο το σώμα της Εκκλησίας,
 εισάκουσε τις ικεσίες που σου απευθύνουμε
 υπέρ των λειτουργών της,
 ώστε να σε υπηρετούν όλοι πιστά, ενισχυμένοι από τη χάρη σου.
 Διά του Ιησού Χριστού του Κυρίου μας,
 ο οποίος ζει και βασιλεύει στους αιώνες των αιώνων.
 - Αμήν.

Δ. Για τους κατηχουμένους

Ας προσευχηθούμε και για τους κατηχουμένους (μας),
 ώστε ο Κύριος ο Θεός μας να φωτίσει τη διάνοιά τους
 και να ανοίξει τη θύρα της ευσπλαχνίας του,
 για να λάβουν, με το λουτρό της παλιγγενεσίας,
 την άφεση των αμαρτιών τους
 και να ενσωματωθούν στον Ιησού Χριστό, τον Κύριό μας.

Όλοι προσεύχονται σιωπηλά. Έπειτα ο ιερέας λέει:

Παντοδύναμε και αιώνιε Θεέ,
 ο οποίος καθιστάς πάντοτε γόνιμη την Εκκλησία σου,
 αύξησε την πίστη και φωτίσε τη διάνοια των κατηχουμένων (μας),
 ώστε αναγεννημένοι από το νερό του Βαπτίσματος
 να συναριθμηθούν με τα τέκνα της υιοθεσίας.
 Διά του Ιησού Χριστού του Κυρίου μας,
 ο οποίος ζει και βασιλεύει στους αιώνες των αιώνων.
 - Αμήν.

Ε. Για την ενότητα των χριστιανών

Ας προσευχηθούμε και για όλους τους αδελφούς
 που πιστεύουν στον Χριστό.
 Ο Κύριος ο Θεός μας
 εφόσον ζουν την αλήθεια που ομολογούν,
 να δεχθεί να τους ενώσει
 και να τους διαφυλάξει στη μία Εκκλησία.

Όλοι προσεύχονται σιωπηλά. Έπειτα ο ιερέας λέει:

Παντοδύναμε και αιώνιε Θεέ,
 ο οποίος συνάζεις τους διασκορπισμένους
 και τους διατηρείς ενωμένους,

κοίταξε με ευμένεια την ποίμνη του Υιού σου,
και εφόσον όλοι καθαγιάστηκαν από το ένα και το αυτό Βάπτισμα,
ας τους ενώνουν η ακεραιότητα της πίστewας
και τα δεσμά της αγάπης.

Διά του Ιησού Χριστού του Κυρίου μας,
ο οποίος ζει και βασιλεύει στους αιώνες των αιώνων.

- Αμήν.

ΣΤ. Για τους Ιουδαίους

Ας προσευχηθούμε και για τους Ιουδαίους,
προς τους οποίους πρώτα μίλησε ο Κύριος ο Θεός μας:
να τους βοηθήσει να προοδεύουν
στην αγάπη για το όνομά του
και στην πιστότητα προς τη Διαθήκη του.

Όλοι προσεύχονται σιωπηλά. Έπειτα ο ιερέας λέει:

Παντοδύναμε και αιώνιε Θεέ,
ο οποίος έδωσες τις υποσχέσεις σου στον Αβραάμ
και τους απογόνους του,
εισάκουσε ευσπλαχνικά την προσευχή της Εκκλησίας σου,
και αξίωσε το λαό που κάλεσες πρώτο στη Διαθήκη σου
να φθάσει στην πληρότητα της απολυτρώσεως.
Διά του Ιησού Χριστού του Κυρίου μας,
ο οποίος ζει και βασιλεύει στους αιώνες των αιώνων.
- Αμήν.

Ζ. Για όσους δεν πιστεύουν στον Χριστό

Ας προσευχηθούμε και για όσους
δεν πιστεύουν στον Χριστό,
ώστε το Άγιο Πνεύμα να τους φωτίσει
για να εισέλθουν και αυτοί στην οδό της σωτηρίας.

Όλοι προσεύχονται σιωπηλά. Έπειτα ο ιερέας λέει:

Παντοδύναμε και αιώνιε Θεέ,
βοήθησε όσους δεν ομολογούν τον Ιησού Χριστό,
να γνωρίσουν την αλήθεια
και να βαδίζουν με ειλικρίνεια ενώπιόν σου.
Αλλά και εμείς να βαδίζουμε πάντοτε στην αμοιβαία αγάπη
και να ζούμε βαθύτερα το Μυστήριο της ζωής σου,
για να γινόμαστε τελειότεροι μάρτυρες
της αγάπης σου στον κόσμο.
Διά του Ιησού Χριστού του Κυρίου μας,
ο οποίος ζει και βασιλεύει στους αιώνες των αιώνων.
- Αμήν.

Η. Για όσους δεν πιστεύουν στον Θεό

Ας προσευχηθούμε και για όσους αγνοούν τον Θεό,
ώστε να ακολουθούν με ειλικρίνεια ό,τι είναι ορθό,
για να αξιωθούν να γνωρίσουν τον Θεό τον παντοδύναμο.

Όλοι προσεύχονται σιωπηλά. Έπειτα ο ιερέας λέει:

Παντοδύναμε και αιώνιε Θεέ,
ο οποίος έπλασες όλους τους ανθρώπους
για να σε αναζητούν με βαθιά επιθυμία
και να έχουν ειρήνη όταν σε βρίσκουν,
βοήθησε, σε παρακαλούμε, όλους τους ανθρώπους
να μπορέσουν, μέσα στις δυσκολίες και στα εμπόδια της ζωής,
να διακρίνουν τα σημεία της καλοσύνης σου
και την καλή μαρτυρία των πιστών σου,
για να ομολογούν με χαρά εσένα,
τον μόνο αληθινό Θεό και Πατέρα όλων των ανθρώπων.
Διά του Ιησού Χριστού του Κυρίου μας,
ο οποίος ζει και βασιλεύει στους αιώνες των αιώνων.
- Αμήν.

Θ. Για τις πολιτικές Αρχές

Ας προσευχηθούμε και για όσους κυβερνούν τα Κράτη,
ώστε ο Κύριος ο Θεός να καθοδηγεί
την καρδιά και το πνεύμα τους
σύμφωνα με το θέλημά του,
για να έχουν όλοι αληθινή ελευθερία και ειρήνη.

Όλοι προσεύχονται σιωπηλά. Έπειτα ο ιερέας λέει:

Παντοδύναμε και αιώνιε Θεέ,
στα χέρια σου βρίσκονται
οι προσδοκίες των ανθρώπων και τα δίκαια των λαών,
σπήριζε με τη σοφία σου εκείνους που μας κυβερνούν,
για να εδραιώνεται, με τη χάρη σου,
παντού επάνω στη γη η ευημερία των λαών,
η ασφάλεια της ειρήνης
και η θρησκευτική ελευθερία.
Διά του Ιησού Χριστού του Κυρίου μας,
ο οποίος ζει και βασιλεύει στους αιώνες των αιώνων.
- Αμήν.

Ι. Για όσους υποφέρουν

Ας παρακαλέσουμε, αδελφοί αγαπητοί,
τον Θεό Πατέρα, τον παντοκράτορα,
να απαλλάξει τον κόσμο από κάθε πλάνη,
να απομακρύνει κάθε ασθένεια,
να σταματήσει την πείνα,
να ανοίξει τις φυλακές,
να λύσει τα δεσμά,
να προστατέψει τους ταξιδεύοντες,
να χορηγήσει την επιστροφή στους ξενιτεμένους,
να δώσει την υγεία στους ασθενείς,
να χαρίσει τη σωτηρία στους ετοιμοθανάτους.

Όλοι προσεύχονται σιωπηλά. Έπειτα ο ιερέας λέει:

Παντοδύναμε και αιώνιε Θεέ,
παρηγοριά όσων δοκιμάζονται
και δύναμη όσων κοπιάζουν,
εισάκουσε τις ικεσίες όλων των πασχόντων,
και χάρισέ τους ευσπλαχνικά τη βοήθειά σου.
Διά του Ιησού Χριστού του Κυρίου μας,
ο οποίος ζει και βασιλεύει στους αιώνες των αιώνων.
- Αμήν.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Στην προσκύνηση του Τιμίου Σταυρού

14. Όταν ολοκληρωθεί η Εκτενής Δέηση, γίνεται η επίσημη προσκύνηση του Τιμίου Σταυρού. Από τους δύο τύπους ύψωσης του Σταυρού που προτείνονται παρακάτω, χρησιμοποιείται εκείνος που θα κριθεί καταλληλότερος, σύμφωνα με τις ποιμαντικές απαιτήσεις.

Παρουσίαση του Τιμίου Σταυρού

Πρώτος Τύπος

15. Ο διάκονος ή άλλος κατάλληλος βοηθός, μαζί με λειτουργοῦπηρέτες, πηγαίνει στο σκευοφυλάκιο, απ' όπου με μορφή λιτανείας φέρνει τον Σταυρό καλυμμένο με μοβ σκέπασμα και μέσω του ναού φθάνει στη μέση του ιερού, συνοδευόμενος από τους δύο λειτουργοῦπηρέτες που κρατούν αναμμένα κεριά.

Ο ιερέας, όρθιος στη μέση του ιερού, στραμμένος προς το λαό, παίρνει τον Σταυρό, ξεσκεπάζει το επάνω μέρος και υψώνοντάς τον ψάλλει: **Ιδού το ξύλο του Σταυρού...** Στην ψαλμωδία μπορεί να τον βοηθήσει ο διάκονος είτε η χορωδία, αν χρειαστεί. Όλοι απαντούν: **Δεύτε προσκυνήσωμεν.** Όταν τελειώσει το άσμα, όλοι γονατίζουν και προσκυνούν για λίγες στιγμές σιωπηλά. Ο ιερέας παραμένει όρθιος και κρατάει υψωμένο τον Σταυρό.

† **Ιδού το ξύλο του Σταυρού,** επί του οποίου ο Σωτήρ του κόσμου κρεμάται.

– **Δεύτε προσκυνήσωμεν.**

Έπειτα ο ιερέας ξεσκεπάζει το δεξιό βραχίονα του Σταυρού και υψώνοντας πάλι τον Σταυρό ψάλλει: **Ιδού το ξύλο του Σταυρού,** όπως και πιο πάνω.

Τέλος, ξεσκεπάζει ολόκληρο τον Σταυρό και υψώνοντάς τον ψάλλει για τρίτη φορά **Ιδού το ξύλο του Σταυρού,** και γίνεται ό,τι και την πρώτη φορά.

Δεύτερος Τύπος

16. Ο ιερέας ή ο διάκονος ή άλλος κατάλληλος βοηθός, με λειτουργοῦπηρέτες, πηγαίνει στην είσοδο του ναού, όπου παίρνει τον Σταυρό χωρίς κάλυμμα, ενώ δύο λειτουργοῦπηρέτες κρατούν αναμμένα κεριά, και γίνεται λιτανεία μέσα στο ναό

προς το ιερό. Εκείνος που κρατά τον Σταυρό σταματά κοντά στην είσοδο του ναού, στη μέση του ναού, και εμπρός στο ιερό, και κάθε φορά τον υψώνει και ψάλλει: **Ιδού το ξύλο του Σταυρού.** Όλοι απαντούν: **Δεύτε προσκυνήσωμεν.** Μετά από κάθε απάντηση, όλοι γονατίζουν και προσκυνούν για λίγες στιγμές, όπως πιο πάνω.

Στην προσκύνηση του Τιμίου Σταυρού

17. Έπειτα, ο ιερέας ή ο διάκονος, συνοδευόμενος από δύο λειτουργοῦπηρετές που κρατούν αναμμένα κεριά, φέρνει τον Σταυρό στην είσοδο του ιερού ή σε άλλο κατάλληλο τόπο και εκεί τον αποθέτει ή τον παραδίδει σε λειτουργοῦπηρετές, που τον κρατούν, με κεριά τοποθετημένα δεξιά και αριστερά του Σταυρού.

18. Για την προσκύνηση του Σταυρού, πρώτος προσέρχεται ο ιερέας που προϊστάται, αν κρίνει σωστό χωρίς φαιλόνιο και χωρίς υποδήματα. Μετά προσέρχονται ο κλήρος, οι λαϊκοί λειτουργοῦπηρετές και οι πιστοί, βαδίζοντας σε μορφή λιτανείας, και εκφράζουν το σεβασμό τους προς τον Σταυρό με απλή γονυκλισία ή με άλλη κατάλληλη έκφραση ανάλογα με τα έθιμα της περιοχής, π.χ., ασπαζόμενοι τον Σταυρό.

19. Για τη Σταυροπροσκύνηση προσκομίζεται μόνο ένας Σταυρός. Αν υπάρχει μεγάλο πλήθος λαού και δεν μπορούν να προσέλθουν όλοι για να προσκυνήσουν ένας-ένας, ο ιερέας, αφού προσκυνήσει ένα μέρος από τον κλήρο και τους πιστούς, παίρνει τον Σταυρό και από τη μέση του ιερού καλεί με λίγα λόγια το λαό να προσκυνήσει τον Τιμίο Σταυρό. Ύστερα κρατά υψωμένο τον Σταυρό για λίγες στιγμές και οι πιστοί προσκυνούν σιωπηλά.

20. Ενώ διεξάγεται η Σταυροπροσκύνηση, ψάλλονται το αντίφωνο **Τον Σταυρό σου προσκυνούμε**, οι θρήνοι, ο ύμνος **Ω Σταυρέ**, ή κάποιο άλλο κατάλληλο άσμα, ενώ όσοι ήδη προσκύνησαν κάθονται.

Άσματα για τη Σταυροπροσκύνηση

Αντ. Τον Σταυρό σου προσκυνούμε, Κύριε,
και την αγία σου Ανάσταση δοξάζουμε,
διότι μέσω του Σταυρού δώρισες τη χαρά
σε όλο τον κόσμο.

Ψλ 67 [66], 2

Ο Θεός να μας ελεήσει και να μας ευλογήσει.
Ας λάμψει επάνω μας το πρόσωπό του,
και ας μας ελεήσει.

Αντ. Τον Σταυρό σου προσκυνούμε, Κύριε,
και την αγία σου Ανάσταση δοξάζουμε,
διότι μέσω του Σταυρού δώρισες τη χαρά
σε όλο τον κόσμο.

Θρήνοι

Οι Χοροί που αποκρίνονται ο ένας στον άλλο, σημειώνονται με τους αριθμούς 1 (Χορός πρώτος) και 2 (Χορός δεύτερος). Τα μέρη που πρέπει να ψαλούν από όλους μαζί, σημειώνονται ως εξής: 1 και 2. Μερικούς στίχους μπορούν να τους ψάλουν δύο ψάλτες μαζί.

A´

- 1 και 2 Ω λαέ μου, τι σου έκανα;
Σε τι σε λύπησα; Απάντησέ μου!
- 1 Επειδή σε ελευθέρωσα από τη γη της Αιγύπτου,
εσύ ετοίμασες Σταυρό για τον Σωτήρα σου.
- 1 Άγιος ο Θεός.
2 Sanctus Deus.
1 Άγιος Ισχυρός.
2 Sanctus Fortis.
1 Άγιος Αθάνατος, ελέησον ημάς.
2 Sanctus Immortalis, miserere nobis.
- 1 και 2 Επειδή σε οδήγησα μέσα από την έρημο για σαράντα χρόνια,
σε έθρεψα με το μάννα
και σε έβαλα σε χώρα πολύ καλή,
εσύ ετοίμασες Σταυρό για τον Σωτήρα σου.
- 1 Άγιος ο Θεός.

2 Sanctus Deus.

1 Άγιος Ισχυρός.

2 Sanctus Fortis.

1 Άγιος Αθάνατος, ελέησον ημάς.

2 Sanctus Immortalis, miserere nobis.

1 και 2 Τι περισσότερο έπρεπε να κάνω για σένα και δεν το έκανα;
Εγώ σε φύτεψα ως αμπέλι μου εκλεκτό και πανέμορφο,
ενώ εσύ έγινες πολύ πικρό για μένα, αφού στη δίψα μου
με πότισες με ξίδι,
και με τη λόγχη κέντησες την πλευρά του Σωτήρα σου.

1 Άγιος ο Θεός.

2 Sanctus Deus.

1 Άγιος Ισχυρός.

2 Sanctus Fortis

1 Άγιος Αθάνατος, ελέησον ημάς.

2 Sanctus Immortalis, miserere nobis.

B´

Ψάλτες:

Εγώ για χάρη σου μαστίγωσα την Αίγυπτο με τους πρωτόκοκούς
της, ενώ εσύ, αφού με μαστίγωσες, με παρέδωσες στο θάνατο.

1 και 2 επαναλαμβάνουν:

Ω λαέ μου, τι σου έκανα;

Σε τι σε λύπησα; Απάντησέ μου!

Ψάλτες:

Εγώ σε έβγαλα από την Αίγυπτο, καταποντίζοντας τον Φαραώ
στην Ερυθρά θάλασσα, και εσύ με παρέδωσες στους αρχιερείς.

1 και 2 επαναλαμβάνουν:

Ω λαέ μου, τι σου έκανα;

Σε τι σε λύπησα; Απάντησέ μου!

Ψάλτες:

Εγώ ενώπιόν σου άνοιξα τη θάλασσα,
και εσύ με τη λόγχη άνοιξες την πλευρά μου.

1 και 2 επαναλαμβάνουν:

Ω λαέ μου, τι σου έκανα;
Σε τι σε λύπησα; Απάντησέ μου!

Ψάλτες:

Εγώ πήγαινα ενώπιόν σου σαν στήλη νεφέλης,
και εσύ με οδήγησες στο πραιτόριο του Πιλάτου.

1 και 2 επαναλαμβάνουν:

Ω λαέ μου, τι σου έκανα;
Σε τι σε λύπησα; Απάντησέ μου!

Ψάλτες:

Εγώ σε έθρεψα με το μάννα στην έρημο,
και εσύ με ράπισες και με μαστίγωσες.

1 και 2 επαναλαμβάνουν:

Ω λαέ μου, τι σου έκανα;
Σε τι σε λύπησα; Απάντησέ μου!

Ψάλτες:

Εγώ σε πότισα νερό σωτήριο από την πέτρα,
και εσύ με πότισες χολή και ξίδι.

1 και 2 επαναλαμβάνουν:

Ω λαέ μου, τι σου έκανα;
Σε τι σε λύπησα; Απάντησέ μου!

Ψάλτες:

Εγώ για σένα κτύπησα τους βασιλείς των Χαναναίων,
και εσύ κτύπησες με καλάμι την κεφαλή μου.

1 και 2 επαναλαμβάνουν:

Ω λαέ μου, τι σου έκανα;
Σε τι σε λύπησα; Απάντησέ μου!

Ψάλτες:

Εγώ σου έδωσα βασιλικό σκήπτρο,
και εσύ έδωσες στην κεφαλή μου ακάνθινο στέφανο.

1 και 2 επαναλαμβάνουν:

Ω λαέ μου, τι σου έκανα;
Σε τι σε λύπησα; Απάντησέ μου!

Ψάλτες:

Εγώ σε εξύψωσα με δύναμη μεγάλη,
και εσύ με κρέμασες στου Σταυρού το ικρίωμα.

1 και 2 επαναλαμβάνουν:

Ω λαέ μου, τι σου έκανα;
Σε τι σε λύπησα; Απάντησέ μου!

Ύμνος στον Τίμιο Σταυρό

Επ: Ω Σταυρέ, το μόνο δένδρο
μέσα στ' άλλα ιερό!
Σαν εσέ άλλο δεν φέρει
όμοια άνθη και καρπό.

**Ξύλο τίμιο, καρφιά ευλογημένα,
βάρος κρατάτε ιερό. (2)**

1. Πλέξε, γλώσσα μου, στεφάνι
νίκης ένδοξης, λαμπρό.
Και ως τρόπαιο της μάχης,
της φρικτής εις τον Σταυρό
όπου ο Χριστός εκρίσθη
του θανάτου νικητής.

Επ: Ω Σταυρέ, το μόνο δένδρο
μέσα στ' άλλα ιερό!
Σαν εσέ άλλο δεν φέρει
όμοια άνθη και καρπό.

2. Τον πρωτόπλαστο που εγεύθη
τον ολέθριο καρπό
και στο θάνατο esύρθη,
τον σπλαχνίζεται ο Θεός
κι αφαιρεί με νέο δένδρο
τη ζημιά του παλαιού.

Επ.: Ξύλο τίμιο, καρφιά ευλογημένα,
βάρος κρατάτε ιερό. (2)

3. Για τη λύτρωση του κόσμου
τούτο είχε οριστεί:
ν' ανατρέψει η σοφία
τον πανούργο σατανά,
και ίαμα να αναβρύσει
απ' τη ρίζα του κακού.

Επ: Ω Σταυρέ, το μόνο δένδρο
μέσα στ' άλλα ιερό!
Σαν εσέ άλλο δεν φέρει
όμοια άνθη και καρπό.

4. Και το πλήρωμα του χρόνου
όταν έφθασε, ο Χριστός,
του Πατέρα ο θείος Λόγος,
έρχεται απ' τον ουρανó
για να σαρκωθεί στα σπλάχνα
Αειπάρθενης Μητρός.

Επ.: Ξύλο τίμιο, καρφιά ευλογημένα,
βάρος κρατάτε ιερό. (2)

5. Σ' ένα σπήλαιο γεννιέται,
κλαυθμυρίζει σαν παιδί,

και σε σπάργανα η Παρθένος
το τυλίγει φτωχικά.
Χέρια, πόδια τον Θεό της
περισφίγγει με δεσμά.

Επ: Ω Σταυρέ, το μόνο δένδρο
μέσα στ' άλλα ιερό!
Σαν εσέ άλλο δεν φέρει
όμοια άνθη και καρπό.

6. Κι αφού έζησε με σάρκα,
τριάντα χρόνια ως θνητός,
ο Χριστός, αμνός θυσίας,
προς το Πάθος προχωρεί.
Και με θέληση δική του
δέχεται να σταυρωθεί.

Επ.: Ξύλο τίμιο, καρφιά ευλογημένα,
βάρος κρατάτε ιερό. (2)

7. Επάνω στον Σταυρό εκπνέει
και εκκύνει απ' την πληγή
της καρδιάς της λογισμένης
Αίμα θείο και νερό.
Θάλασσ', άστρα, γη, οικουμένη,
ποιο σας έτυχε λουτρό!

Επ: Ω Σταυρέ, το μόνο δένδρο
μέσα στ' άλλα ιερό!
Σαν εσέ άλλο δεν φέρει
όμοια άνθη και καρπό.

8. Είθε τα κλαδιά ο κορμός σου,
να λυγίσουν απαλά

και της φύσης σου η σκληρότης
να εκλείψει μονομιάς,
για να μην καταπονείται
ο Δεσπότης του παντός.

Επ.: Ξύλο τίμιο, καρφιά ευλογημένα,
βάρος κρατάτε ιερό. (2)

9. Μόνο αξιώθης να σπκώσεις
πάνω σου τον Λυτρωτή
και λιμάνι να ετοιμάσεις
σε ανθρώπους ναυαγούς,
που λουστήκαν στ' Άγιο Αίμα
του αθώου του Αμνού.

Επ: Ω Σταυρέ, το μόνο δένδρο
μέσα στ' άλλα ιερό!
Σαν εσέ άλλο δεν φέρει
όμοια άνθη και καρπό.

Η επόμενη στροφή δεν παραλείπεται ποτέ:

10. Δοξασμένος στον αιώνα
ο Πατέρας κι ο Υιός,
ο Παράκλητος το Πνεύμα,
δώρων θείων χορηγός.
Δοξασμένη κι η Τριάδα,
λύτρωση όλων των θνητών.

Σύμφωνα με τις τοπικές συνθήκες ή με τα έθιμα του λαού, και αν ποιμαντικά κρίνεται ωφέλιμο, μπορεί να ψαλεί το **Στέκει η Μήτηρ** ή άλλο κατάλληλο άσμα, σε ανάμνηση της συμμετοχής της Υπεραγίας Θεοτόκου Μαρίας στα Άγια Πάθη του Ιησού Χριστού.

21. Όταν τελειώσει η Σταυροπροσκύνηση, ο Σταυρός τοποθετείται στη θέση του κοντά στην αγία Τράπεζα από το Διάκονο ή το λειτουργούππρητη. Τα κηροπήγια με τα κεριά αναμμένα τοποθετούνται γύρω ή επάνω στην αγία Τράπεζα ή κοντά στον Σταυρό.

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

Στη θεία Κοινωνία

22. Επάνω στην αγία Τράπεζα απλώνεται το κάλυμμα και τοποθετείται το ειλητό και το Λειτουργικό βιβλίο. Στο μεταξύ ο διάκονος ή, αν δεν υπάρχει, ο ίδιος ο ιερέας, αφού φορέσει το ωμοκάλυμμα, φέρνει στην αγία Τράπεζα το Αγιότατο Μυστήριο, από τον τόπο όπου είχε φυλαχτεί, ακολουθώντας τη συντομότερη διαδρομή, ενώ όλοι μένουν όρθιοι σιωπηλά. Δύο λειτουργούπηρέτες με αναμμένα κεριά συνοδεύουν το Αγιότατο Μυστήριο και τοποθετούν τα κηροπήγια επάνω ή γύρω από την αγία Τράπεζα.

Όταν ο διάκονος τοποθετήσει το Αγιότατο Μυστήριο επάνω στην αγία Τράπεζα και ανοίξει την πυξίδα, ο ιερέας πλησιάζει και προσκυνά γονατίζοντας.

23. Μετά ο ιερέας, με καθαρή φωνή, κρατώντας τα χέρια ενωμένα, λέει:

Υπακούοντας στην εντολή του Σωτήρα μας,
να προσευχηθούμε όπως ο ίδιος μας δίδαξε,
και με παρηψία να πούμε:

Ο ιερέας, με ανοικτά τα χέρια, και όλοι οι παρόντες μαζί, συνεχίζουν:

Πάτερ ημών, ο εν τοις ουρανοίς,
αγιασθήτω το όνομά σου,
ελθέτω η βασιλεία σου,
γενηθήτω το θέλημά σου,
ως εν ουρανών και επί της γης.
Τον άρτον ημών τον επιούσιον δος ημίν σήμερα
και άφες ημίν τα οφειλήματα ημών
ως και ημείς αφήμεν τοις οφειλέταις ημών,
και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν
αλλά ρύσαι ημάς από του πονηρού.

24. Με ανοικτά τα χέρια ο ιερέας συνεχίζει μόνος:

Ελευθέρωσέ μας, σε παρακαλούμε, Κύριε,
 από κάθε κακό και χάριζε στις ημέρες μας την ειρήνη,
 βοήθησέ μας να απαλλαγούμε για πάντα
 από την αμαρτία
 και να μένουμε ακλόνητοι σε κάθε δοκιμασία,
 προσδοκώντας την εκπλήρωση της μακάριας ελπίδας
 και την έλευση του Ιησού Χριστού, του Σωτήρα μας.

Ενώνει τα χέρια.

Ο λαός συμπληρώνει τη δέηση, αναφωνώντας:

Διότι δική σου είναι η βασιλεία,
 η δύναμη και η δόξα στους αιώνες.

25. Έπειτα ο ιερέας, με ενωμένα τα χέρια, προσεύχεται χαμηλόφωνα:

Η μετάληψη του Παναγίου Σώματός σου,
 Κύριε Ιησού Χριστέ,
 ας μην επιφέρει σ' εμένα κρίση και καταδίκη,
 αλλά, χάρη στην ευσπλαχνία σου
 ας φυλάει και ας θεραπεύει την ψυχή και το σώμα μου.

26. Έπειτα γονατίζει, σκλώνεται, παίρνει τον καθαγιασμένο Άρτο και κρατώντας τον λίγο επάνω από την πυξίδα, στραμμένος προς το λαό μεγαλοφώνως λέει:

Ιδού ο Αμνός του Θεού,
 ιδού ο αίρων την αμαρτίαν του κόσμου.
 Μακάριοι οι καλεσμένοι στο δείπνο του Αμνού.

Και μαζί με το λαό προσθέτει μια φορά:

Κύριε, δεν είμαι άξιος να σε δεχθώ,
 αλλά πες μόνο ένα λόγο και η ψυχή μου θα θεραπευθεί.

27. Και στραμμένος προς την αγία Τράπεζα μεταλαμβάνει ευλαβικά το Σώμα του Χριστού.

28. Έπειτα μοιράζει τη θεία Κοινωνία στους πιστούς. Ενώ διανέμεται η θεία Κοινωνία, μπορεί να ψαλεί ο ψαλμός 21, ή άλλο κατάλληλο άσμα.

29. Όταν τελειώσει η μετάδοση της θείας Κοινωνίας, η θεία Μετάληψη μεταφέρεται από το διάκονο ή άλλο αρμόδιο βοηθό σε τόπο που έχει προβλεφθεί έξω από το ναό. Αν οι περιστάσεις το απαιτούν, τοποθετείται στο Αρτοφόριο.

30. Έπειτα ο ιερέας λέει **Ας προσευχηθούμε**, και αφού τηρήσει, ανάλογα με τις περιστάσεις, μερικές στιγμές σιωπής, λέει την ακόλουθη δέηση:

Δέηση μετά την κοινωνία

Ας προσευχηθούμε.

Παντοδύναμε και αιώνιε Θεέ,
ο οποίος μας αποκατέστησες με το θάνατο
και την Ανάσταση του Ιησού Χριστού,
διατήρησε σ' εμάς το έργο της ευσπλαχνίας σου,
ώστε, με τη συμμετοχή μας σ' αυτό το Μυστήριο,
να ζήσουμε αιώνια στην αγάπη σου.
Διά του Ιησού Χριστού του Κυρίου μας,
ο οποίος ζει και βασιλεύει στους αιώνες των αιώνων.
- Αμήν.

Επιτάφιος

Ακολουθεί η περιφορά του Επιταφίου.

Όταν τελειώσει η περιφορά και ο κλήρος και ο λαός επιστρέψουν στο ναό, γίνεται η απόλυση.

Ευχή απόλυσης

31. Για την απόλυση, ο διάκονος, ή, αν δεν υπάρχει, ο ίδιος ο ιερέας, μπορεί να απευθύνει στο λαό την πρόσκληση: **Υποκλιθείτε για την ευλογία.**

Μετά ο ιερέας όρθιος, στραμμένος προς το λαό και εκτείνοντας τα χέρια επάνω του, λέει την ακόλουθη δέηση.

Ας κατέλθει άφθονη η ευλογία σου, Κύριε, επάνω στο λαό σου,
ο οποίος τέλεσε την ανάμνηση του θανάτου του Υιού σου
με την ελπίδα της Αναστάσεως.
Συγχώρησε τις αμαρτίες του,
στερέωσε την ελπίδα του,
αύξησε την αγία του πίστη,
εξασφάλισε την αιώνια σωτηρία του.
Διά του Ιησού Χριστού του Κυρίου μας,
ο οποίος ζει και βασιλεύει στους αιώνες των αιώνων.
- Αμήν.

- 32.** Και όλοι, αφού κάνουν γονυκλισία στον Εσταυρωμένο, αποχωρούν σιωπηλά.
- 33.** Η αγία Τράπεζα μετά την Ακολουθία απογυμνώνεται, παραμένει όμως επάνω της ο Σταυρός με δύο ή τέσσερα κηροπήγια.
- 34.** Όσοι συμμετείχαν στην επίσημη απογευματινή ιεροτελεστία δεν τελούν τον Εσπερινό.